

Täysistunto

Perjantai 7.5.2021 klo 13.02—13.23

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaalilain 9 ja 46 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 60/2021 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 9/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Pelkonen.

Keskustelu

13.03 **Jaana Pelkonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on tarpeellinen, sillä se parantaa varusmiesten mahdollisuutta käyttää äänioikeuttaan. Varusmiesten äänestysmahdollisuuksien toteutumisen turvaaminen on tärkeää niin lähestyvissä kesäkuun kuntavaaleissa kuin muissakin tulevista vaaleissa. Ei voi olla niin, että varusmiespalvelus on este äänioikeuden käyttämiselle, erityisesti kun olemme olleet jo pitkään huolissamme ja huolestuneita nuorten alhaisesta äänestysaktiivisuudesta. On huolehdittava siitä, että kaikki äänioikeutetut voivat oikeasti käyttää tätä tärkeää oikeuttaan. Ja kuten olen jo aikaisemmin täällä salissa todennut, toivon, että tästä käytännöstä tulisi pysyvä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kurvinen.

13.03 **Antti Kurvinen kesk:** Rouva puhemies! Yleinen ja yhtäläinen äänioikeus ja salaiset ja vapaat vaalit ovat niin arvokas ja hieno asia, että ajattelin tulla poikkeuksellisesti pitämään puheenvuoron ihan täältä korokkeelta. Kuten tuossa edustaja Pelkonen totesi, niin tämä on erittäin myönteinen esitys — ja voi sanoa, että pitkään odotettukin käytäntö ja esitys. Voin yhtyä kyllä edustaja Pelkonen toiveeseen siitä, että tästä tulee myös pysyvä käytäntö.

Pitkään ovat erilaiset nuorisojärjestöt ja erityisesti varusmiesten etujärjestö Varusmiesliitto pitäneet esillä tätä mahdollisuutta äänestää enemmän varuskunnissa. Aikaisemminkin on syntynyt sellaisia tilanteita, että jollakin varusmiehellä on saattanut olla useampi kiinnioloviikonloppu putkeen — varmaan varsin harvinaisia tilanteita, mutta ihan perusoikeuksienkin kannalta todella hankalia tilanteita, joissa henkilöllä on useampi viikonloppu kiinni ja hänellä on vaikeuksia sitten äänestää. Käsitykseni mukaan palvelusvapaata on voinut saada palveluksesta äänestämässä käymiseen, mutta varusmiehillä on ollut hieman heikosti tietoa tästä. Ja tietysti kun me menemme sinne nuorten maailmaan, niin välttämättä kaikki nuoret eivät ole yhtä innokkaita kuin me kansanedustajat menemään äänestämään, niin että sitten, jos pitäisi hakea sieltä kapteenilta patterissa tai komppaniassa se pal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2021 vp

velusvapaa, se helposti jää sitten hakematta ja jää äänioikeus käyttämättä, joten tämä on todella merkittävä, ihan kansalaisoikeuskysymys, sanoisin, ja nuorten äänestysaktiivisuuden kysymys.

Puhemies! Tosiaan tässä esityksessä, jota nyt sitten perustuslakivaliokunta puoltaa tässä yksimielisessä mietinnössään, todetaan se, että säädetään vaalilain väliaikainen muutos, jonka nojalla vuoden 2021 kuntavaaleissa toimitetaan laitosäänestys Puolustusvoimien varusmieskoulutusta antavien joukko-osastojen varuskunnissa ja myös Rajavartiolaitoksen varusmieskoulutusta antavissa yksiköissä. Tämä laitosäänestys näissä varusmiespalveluksen suorittamispaikoissa tapahtuisi niin sanottuna laitosäänestyksenä, mikä on laajemmin käytössä. Tosiaan tavoitteena on erityisesti koronan aikana turvata varusmiesten mahdollisuus äänestää, kun nyt siellä varusmieskoulutuksessa ollaan pidemmissä jaksoissa tautiriskin minimoimiseksi.

Puhemies! Sallinette sellaisen pienen muistelun tähän siitä, että asiat menevät joskus parempaan suuntaan. Kun tämän esityksen luin ja tämän mietinnön luin, niin mieleeni tuli väkisinkin muistoja tuolta viidentoista vuoden takaa, kun olin omassa varusmiespalveluksessa. Sain silloin nuorena alikersanttina toimia Kainuun prikaatin varusmiestoimikunnan puheenjohtajana, ja silloin järjestettiin presidentinvaalit. Siinä oli ehdolla muun muassa sellaisia henkilöitä kuin Matti Vanhanen, Tarja Halonen ja Sauli Niinistö. Silloin törmäsin tähän ongelmaan ja muistan, että tämä oli vähän semmoinen tabu vielä silloin, kun tästä joidenkin kanssa keskustelin. Oikeustila oli hyvin epäselvä, ja tarjottiin palvelusvapaan mahdollisuutta, mutta hyvin harva varusmies sitä käytti. Muistan, että oli ihan sellaisia varusmiehiä, jotka eivät sitten tasavallan presidentin vaalissa äänioikeuttaan käyttäneet silloin tammikuussa 2006, kun siinä oli useampi niin sanottu ginesviikonloppu, armeijakielillä.

Haluankin välittää nyt ihan täältä puhujakorokkeelta lämpimät terveiset ministeri Henrikssonille, oikeusministerille, jonka hallinnonalalle tämä kuuluu, ja myös puolustusministeri Antti Kaikkoselle, joka on pitänyt puolustusministerinä erittäin paljon esillä sitä, että myös varusmiespalvelusta suorittavilla nuorilla pitää olla oikeus ja mahdollisuus osallistua.

Totean loppuun, puhemies, vielä sen, että toivon, että tästä tehdään pysyvä käytäntö ja huolehditaan siitä, että myös varusmiehillä, näillä nuorilla miehillä ja naisilla, on mahdollisuus käyttää sitä yhtä poliittista ydinvapautta eli antaa se oma äänensä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Autto.

13.08 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Me suomalaiset olemme onnistuneet rakentamaan meille niin hienon maan sillä, että meillä on eri aikakausina ollut hämmästyttävänkin hyvää taitoa tehdä välttämättömyyksistä hyveitä. Tämän koronapandemian aikana olemme joutuneet monin tavoin tietysti sopeuttamaan yhteiskuntaa vallitsevaan tilanteeseen, jotta toisaalta ihmisten perusoikeudet voisivat toteutua mahdollisimman hyvin samalla, kun turvaamme toimintoja — vaikkapa tässä tapauksessa varusmiesten kohdalta maanpuolustuksen — tavalla, joka on mahdollisimman terveysturvallinen. Kun Puolustusvoimat on joutunut nyt rytmittämään uudella tavalla varusmiesten koulutusta, samoin kuin Rajavartioston varusmieskoulutusta antavat yksiköt, on välttämätöntä, että vaalilakia muutetaan niin, että tämä laitosäänestys on voimassa varuskunnissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2021 vp

Arvoisa rouva puhemies! Vetoan kyllä oikeusministeriin — samalla kun häntä kiitän tästä esityksestä — että tästä tulisi pysyvä käytäntö myös tulevaisuudessa, koska nuorten oppiminen aktiivisiksi äänestäjiksi olisi valtavan arvokas asia suomalaisen demokratian turvaamisessa. Monien tutkimusten mukaan, jos nuori äänestää ensimmäisissä vaaleissa, joissa hänellä on ylipäättään mahdollisuus äänioikeuttaan käyttää, hän äänestää myös seuraavalla kerralla ja oppii tämän tärkeän kansalaisvelvollisuuden tavakseen, kun taas nuori, joka jättää äänestämättä niissä ensimmäisissä mahdollisissa vaaleissa, ei usein sitten äänestä toisissa eikä sitten jatkossakaan. Tässä mielessä sillä, mitä vaalien aktiivisuuden osalta nuoren elämässä tapahtuu varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen palveluksen aikana, on aivan ratkaisevan tärkeä merkitys. Siksi lämpimästi kannatan tätä vaalilain uudistusta, joka nyt tämän kevään kuntavaaleissa antaa laitosäänestysten kautta kaikille varusmiehille niin halutessaan mahdollisuuden äänioikeuttaan käyttää. Mutta toivoisin, että tämänsuuntainen valmistelu olisi sitten myös tulevaisuutta varten olemassa, niin että aina ja kaikissa tilanteissa varusmiespalvelustaan suorittaville taataan tämä äänioikeuden käyttämisen mahdollisuus mahdollisimman helposti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Räsänen.

13.11 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! On ilo käsitellä tällaista esitystä, joka jakaa kaikkien puolueiden yksimielisen näkemyksen ja joka on myös yksimielisesti käsitelty valiokunnassa. Kiitos tästä esityksestä hallitukselle.

Yhdyn kyllä näihin erinomaisiin puheenvuoroihin, joita täällä on käytetty, ja itsekin uskon, että tämä esitys voi olla omalta osaltaan lisäämässä nimenomaan nuorten äänestysaktiivisuutta kunnallisvaaleissa. Valitettavasti se äänestysaktiivisuus ei kovin korkealla tasolla ole ollut, ja toivon mukaan tämä on osaltaan nimenomaan nuorten keskuudessa sitä vahvistamassa. Ja tietenkin tämä myös parantaa terveysturvallisuutta, kun nämä varusmiehet eivät ikään kuin sinne kotikuntiinsa jalkaudu sitten äänestämään vaan voivat siellä varuskunnissa turvallisesti äänestää.

Mutta yhdyn myös niihin näkemyksiin, joita täällä on esitetty, että olisi ehdottoman hyvä, että tästä saataisiin pysyvä lainsäädäntö. En itse oikein näe mitään estettä, mikseikö myös jatkossa, tämän koronaepidemian jälkeen, voisi näin toimia. Itse asiassa koko tämä ikävä koronaepidemia on tuonut meille monia semmoisia määräaikaista lainsäädäntöjä, joita olisi nyt hyvä — kun toivon mukaan alamme päästä selville vesille pikkuhiljaa — harkita ja pitää ikään kuin jonkinlaisena koeaikana ja arvioida, olisiko niiden kohdalla tarpeen jättää ne pysyväksi lainsäädännöksi. Tämä koskee muun muassa monia sellaisia mahdollisuuksia, joissa on esimerkiksi näitä erilaisia etätoimintoja voitu käyttää hyväksi — samoin tietysti myös tässä ajassa. Eli kyllähän tämä korona-aika on tuottanut meille myös myönteisiä asioita ja ikään kuin vähän vahvistanut semmoista innovatiivisuutta ajatella uudella tavalla monia asioita, missä ehkä on vähän fakkiuduttu niihin vanhoihin kaavoihin.

Mutta hienoa, että tämä on nyt eteenpäin menossa, ja kun ministeri Henrikssonia on paljon moitittu tässä salissa, niin tästä haluan kyllä erityisen kiitoksen hänelle antaa.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2021 vp

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 60/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.